Samfunnsfag 1

30 studiepoeng.
Godkjent av Avdelingsstyret 1.april 2005. Siste revisjon godkjent av dekan 22. juni 2006 på fullmakt av avdelingsstyret.

Innledning

Fagplanen bygger på Rammeplan for allmennlærerutdanningen av 2003.

FN har utropt 2005-2014 til tiåret for utdanning for bærekraftig utvikling. Samfunnsfag 1 tar sikte på å utvikle kunnskaper om og forståelse for det kompliserte og vare vekselspillet mellom natur og samfunn. Det skal også bidra til å utvikle holdninger og initiere handlinger som i dagens samfunn er nødvendige for å ivareta menneskenes sentrale behov, interesser og rettigheter. Studiet legger stor vekt på de fagdidaktiske utfordringene studentene vil møte i grunnskolen, både gjennom fagdidaktiske problemstillinger knyttet til ulike emner, gjennom sammenhengene mellom formål, innhold, arbeidsmåter og vurderingsordning i selve studiet og gjennom praksis i grunnskolen.

Den teknologiske utviklingen og de vekstorienterte økonomiske systemene har medført at vi i dag står overfor store ressurs- og miljøproblemer. Studiet tar opp sentrale aspekter ved menneskelig utvikling, ressursutnyttelse og miljøutfordringer i vår tid. Etiske problemstillinger og økologisk tenkning i tilknytning til levemåter og samfunnsorganisering vil være sentrale temaer. Samfunnsfag i grunnopplæring og lærerutdanning omfatter geografi, historie og samfunnskunnskap. Samfunnsfag 1 skal legge grunnlag for en bred forståelse av samspillet mellom mennesker, samfunn og miljø i ulike tidsepoker og i ulike deler av verden. Faget skal fremme et aktivt engasjement for å realisere målet om bærekraftig utvikling. Reflektert, kritisk og begrunnet holdningsdanning er viktig for en lærer i samfunnsfag ved siden av kunnskaper og ferdigheter.

Som del av studieprogrammet *Arbeid med naturfag og samfunnsfag i skolen* skal Samfunnsfag 1 styrke det faglige grunnlaget for kunnskaper, innsikt, holdninger og aktivt engasjement til utviklings- og miljøproblemer på lokalt, regionalt og globalt nivå. Dette innebærer en undervisning preget av tverrfaglige perspektiver.

Mål

De overordnede målene for Samfunnsfag 1 er formulert i rammeplanen av 2003. Vi gir her vår tolkning av målene.
Sentrale mål for studiet er at studentene skal

- utvikle innsikt i menneskets rolle som problemskaper og problemløser i samspillet med natur i ulike samfunn gjennom tidene
- utvikle innsikt i og erfaringer med tverrfaglig organisert undervisning og prosjektarbeid
- bevisstgjøre det yrkesetiske perspektivet i sin lærerrolle og utvikle evne og vilje til saklig, redelig og balansert framstilling av kontroversielle spørsmål
- kunne bruke aktuelle hendelser i undervisning
- skaffe seg oversikt over og nærmere innsikt i utvalgte geografiske områder, historiske perioder og aktuelle samfunnsområder og samtidig utvikle kunnskaper, ferdigheter og forståelse knyttet til tverrfaglig temaarbeid og prosjekter innen samfunnsfag og i forhold til andre fag
- utvikle en lærerrolle i samfunnsfag der kunnskaper, forståelse, ferdigheter, engasjement og holdninger inngår i en helhet og der undervisning og annen tilrettelegging for læring bygger på prinsippet om tilpasset opplæring og tverrkulturell forståelse

Innhold

Hovedemner

Miljøemner:

Økosystemer – ressurser og utvikling

- Industrisamfunnet – energi, teknologi og samfunnsutvikling
- Avfall og avfallsbehandling

Samfunnsfaglige emner:

- Historie med vekt på Norge og globalhistoriske hovedlinjer med fordypning i Latin-Amerika
- Geografi med vekt på Norge og Latin-Amerika
- Samfunnskunnskap med vekt på det norske politiske systemet og internasjonal politikk

Miljøemner

Økosystemer – ressurser og utvikling

Emnet handler om samspillet mellom mennesker og økosystemer med stor vekt på ressurs- og utviklingsperspektiver. Emnet tar opp spørsmål om hvordan ulike historiske samfunnstyper har brukt naturressursene. Fagdidaktiske utfordringer knyttes nært til disse spørsmålene.

Industrisamfunnet – energi, teknologi og samfunnsutvikling

Emnet er forankret i lokale forhold i tilknytning Akerselva. Fra 1850-årene vokste det fram et industrisamfunn som skapte radikalt endrede livsbetingelser for de som bosatte seg der og for arbeidet i fabrikkene. Den lokale utviklingen vil sammenliknes med tilsvarende internasjonal utvikling og følges frem til dagens industrisamfunn. Emnet vil bli belyst fra både naturfaglig og samfunnsfaglig perspektiv. I dette hovedemnet skal studentene skaffe seg kunnskaper om industrialiseringsprosessen, teknologiutviklingen og følger for samfunnsutviklingen.
Hovedpunkter

- Industrialisering i Norge og internasjonalt med vekt på de britiske øyer
- Konsekvenser for mennesker, samfunnsforhold og miljø
- Energibruk i tilknytning til industrietableringen og senere industriutvikling
- Global oppvarming og nedbryting av ozonlaget. Internasjonalt arbeid og internasjonale avtaler, Norges oppfølging av avtalene.
- Bruk av lokalmiljø for å belyse punktene ovenfor

Avfall og avfallsbehandling

Det moderne forbruks- og industrisamfunnet har ført til en drastisk økning i avfallsmengden. Avfallet skaper plassproblemer og forurensningsproblemer samtidig som det inneholder verdifulle ressurser. Å redusere avfallsmengdene, øke gjenvinningen og gi resten av avfallet en forsvarlig behandling er derfor høyt prioriterte oppgaver.

I dette hovedemnet skal studentene skaffe seg grunnleggende kunnskaper om avfall og avfallsbehandling. De skal dessuten gjøre seg kjent med begrunnelser og strategier for avfallsreduksjon og metoder for avfallsbehandling. Konkrete eksempler vil i stor grad være hentet fra Osloregionen. Holdningsskapende aktiviteter og utprøving av praktiske forsøk som er relevante for arbeidet med temaet avfall i grunnskolen, står sentralt.

Hovedpunkter

- Sammenhenger mellom masseproduksjon, ressursbruk, energi og miljøproblemer
- Begrunnelser og strategier for avfallsreduksjon, forskrifter og systemer for innsamling og metoder for behandling av avfall
- Holdningskapende aktiviteter beregnet på elever i grunnskolen

Samfunnsfaglige emner

Historie

- Historiedidaktikk, kildekritikk
- Norsk historie: Utvalgte perioder fra steinalder til seinmiddelalder og perioden 1800-1905
- Internasjonal historie: Globalhistoriske hovedlinjer. Industrisamfunnets framvekst med vekt på den industrielle revolusjonen i perioden ca. 1750-1914.
- Latin-Amerikas historie med vekt på europeiske oppdagelser og erobringer, og utvalgte lands frigjøring fra kolonistyret og utfordringer knyttet til utviklingsspørsmål i nyere tid

Geografi

- Generell innføring i geografi med vekt på Norge og Norden
- Latin-Amerika med særlig vekt på naturressurser, urbefolkning, oppdagelser, erobringer, avkolonisering og aktuelle miljøutfordringer
- Fagdidaktiske utfordringer

Samfunnskunnskap

- Samfunnsdannelse og samfunnsutvikling generelt
- Aktører, produksjon, interesser, sosialisering og maktforhold i forskjellige samfunn
- Politiske systemer – med særlig vekt på bakgrunnen for og prinsippene i den norske grunnloven
- Aktuelle emner fra norsk og internasjonal miljøpolitikk
- Utviklingsteorier

Organisering og arbeidsmåter

Fagdidaktisk kompetanse - varierte arbeidsformer, tilpassing og deltakerstyring

Arbeidsmåter
Gjennom Samfunnsfag 1 vil studentene møte varierte arbeidsformer. Studentene må gjennom studiet være aktive muntlig, både gjennom ulike framlegg, gjennom debatt og diskusjon og til eksamen.

Emneutvalg
Ved studiets start inndeles studentene i emneutvalg knyttet til hovedemnene i studiet. Emneutvalget har i oppgave sammen med faglærer å planlegge, gjennomføre og evaluere opplegget for hovedemnet. Deltakelse i et emneutvalg er obligatorisk (se under Arbeidskrav).

Digital kompetanse
Både i studentenes studiearbeid og i deres framtidige arbeid er digitale ressurser en stadig viktigere støtte. I arbeid med miljøemner er dette spesielt tydelig på grunn av de enorme informasjonsmengdene som er tilgjengelige på internett og andre nettbaserte informasjonskilder. Læringsressurser og kommunikasjonssystemer blir i sterkt økende tempo digitalisert, og digital kompetanse er både nyttig og nødvendig for lærerstudentene. For å utvikle den digitale kompetansen bruker Samfunnsfag 1 både eget nettsted aktivt og læringsmiljøsystem (LMS) til kommunikasjon og publisering. Studieprøven i høstsemesteret er basert på IKT, og i forbindelse med studentenes skolepraksis utprøves digitale ressurser.

Tilpasset opplæring
Tilpasset opplæring betyr at alle elever har krav på undervisning tilpasset egne anlegg og forutsetninger. Dette forutsetter arbeidsformer der elevene er aktive, selv stiller spørsmål og søker

kunnskap og veiledning fra mange kilder. Gjennom Samfunnsfag 1 tar vi sikte på å bygge opp studentenes kompetanse både til selv å anvende slike arbeidsformer og til å organisere undervisning med disse arbeidsformene.

Det flerkulturelle perspektiv
Samfunnsfag 1 forbereder studentene på arbeid i den flerkulturelle skolen. Gjennom arbeid med ulike samfunns forhold til ressurser og miljø, i nåtid og fortid, vil vi skape innsikt i og respekt for ulike måter å leve på. Gjennom arbeid med metoder for undervisning ute i naturen sikter vi mot å gi studentene kompetanse til å gi elever med forskjellig kulturell bakgrunn opplevelse av norsk natur. En forutsetning for en allsidig språkutvikling hos elever med andre morsmål er at de får så bred kontakt med ulike sider av samfunnet som mulig. Også på dette området bidrar Samfunnsfag 1 ved å gi studentene kompetanse i å organisere elevaktivitet på ulike læringsarenaer.

Likestilling
Den faglige organiseringen av Samfunnsfag 1 vil legge vekt på å bruke varierte arbeidsmåter som grunnlag for aktivitetsbasert opplæring som bygger på gjenkjennelse, interesser og erfaringsbakgrunn hos både jenter og gutter. Samfunnsfag 1 vil gi anledninger til didaktiske vurderinger av kjønnsperspektivet i fag og arbeidsmetoder.

Praksisopplæring

For generelle opplysninger, se egen plan for praksisopplæringen for 2. avd.
For studenter i 3. studieår: 6 ukers obligatorisk praksisopplæring, 2 uker i høstsemesteret (skoleovertakelse) og 4 uker i vårsemesteret.
For studenter i 4. studieår: 2 ukers obligatorisk praksisopplæring i vårsemesteret (skoleovertakelse).
Videre er det knyttet spesielle krav til den veiledede praksisperioden:

- Studentene skal utvikle sin metodekompetanse ved å gjennomføre en storyline eller et prosjektarbeid
- Studentene skal utvikle sin digitale kompetanse gjennom arbeid med elever og IKT. Studentene får tilgang til praksisskolens LMS i tillegg til at de skal delta i faggruppens praksisrom på høgskolens Fronter.
- Obligatorisk veiledningsløp og undervisning i perioden *Forberedelse til praksis*.
- Det skal utarbeides en praksisrapport på bakgrunn av disse tre kravene. Nærmere kriterier for rapporten finnes på nettsidene under *Praksis.*
- Studenter som tar S1 i sitt fjerde studieår deltar i skoleovertakelse sammen med fjerdeårets studenter. I perioden med skoleovertakelse og veiledet praksis på praksisskole for tredje studieår blir det lagt til rette for annet studiearbeid.

Studietur
Som en integrert del av hovedemnet *Industrisamfunnet – energi, teknologi og samfunnsutvikling* inngår studietur til Glasgow. Deltakelse på studieturen er ett av arbeidskravene i emnet. Studieturen bekostes i sin helhet av studenten. Tidspunkt, kostnad etc. finnes på nettsidene under *Studietur*.

Dersom en student ikke kan delta på studieturen, avtales alternative arbeidskrav. Det utarbeides en individuell avtale i hvert enkelt tilfelle.

Internasjonalisering

Studieopphold i utlandet i tredje studieår legges normalt i vårsemesteret. Det stilles krav om at studentene skal ha ett av sine faggruppefag på utvekslingsstedet. Studenter i fjerde studieår gis også muligheter til studieopphold utenlands tilknyttet faget/fagene de har i fjerde studieår. Alle studenter kan også, etter nærmere retningslinjer, ta sitt praksisopphold i utlandet. Dette kan gjøres i kombinasjon med et studieopphold eller være et rent praksisopphold.

Vurdering

Generelt

Vurderings- og veiledningsordningen skal tjene de verdier, formål, emner og arbeidsformer som er sentrale i samfunnsfag. Dette gjelder også studentenes deltakelse i emneutvalg. Hovedformålet med vurdering og veiledning er å forbedre den faglige utviklingen hos den enkelte student og bidra til et tryggere og mer utfordrende læringsmiljø. Vurdering og veiledning skal skje fortløpende gjennom hele året. Etter hvert emne og hvert halvår skal studenter og faglærere oppsummere og evaluere undervisningen og andre læringsaktiviteter. Alle skriftlige arbeider skal følges opp av faglærere med veiledning og muntlig og/eller skriftlig vurdering. Vurderingen skal omfatte både prosesser og produkter og vekselvirkningene mellom dem. Følgende hovedformer for vurdering skal stå sentralt:

- studentenes vurdering av eget og hverandres arbeid
- studentenes evaluering av faglæreres arbeid, f. eks. undervisning og veiledning
- student- og lærervurdering av felles arbeid; f. eks. forholdet planlegging - gjennomføring, gradene og formene for deltakerstyring, forholdet teori - praksis, sammenhengene mellom fagplanens formål og studiets innhold, arbeidsmåter og vurderingsordning
- faglærers vurdering av studentenes individuelle semesteroppgave
- faglærers og sensors avsluttende vurdering av studentene

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist, blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering/utføring av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Når arbeidskrav som er levert/utført innen fristen ikke blir godkjent, har studenten rett til minst en og maksimum to nye innleveringer/utførelser. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Hovedemne	**Arbeidskrav**
Økosystemer – ressurser og utvikling	Skissere en storyline om et samfunn i førhistorisk tid.
Industrisamfunnet – energi, teknologi og samfunnsutvikling	Deltakelse Akerselva-ekskursjon Faglig rapport fra ekskursjonen IKT-oppdrag Deltakelse studietur Reisebrev fra studieturen
Avfall og avfallsbehandling	Deltakelse ekskursjon til Brobekk
Norsk historie	Fagartikkel, selvvalgt emne
Latin-Amerika	Lage et radioprogram
Forberedelse til *Arbeid med samfunnsfag i skolen* i praksis	Obligatorisk veiledningsrunder knyttet til praksisskolens temaer

I tillegg er deltakelse i emneutvalg og studieturen arbeidskrav.

Oversikter over kriterier, tidsfrister, IKT-krav, publisering etc. blir utarbeidet i et samarbeid mellom faglærerne og studentene og blir publisert på Faggruppe C-sidene http://www.lu.hio.no/ALU/nsm

Eksamen

Vurdering i høstsemesteret

For å oppnå 10 studiepoeng i Samfunnsfag 1 må følgende krav være oppfylt:

- Godkjent alle arbeidskrav i forbindelse med hovedemnene i høstsemesteret. Ses oversikt over arbeidskrav.

Avfall og avfallsbehandling – Studieprøve

Studieprøve (10 studiepoeng)

Studieprøven består av følgende deler:

- Deltakelse i prosjektarbeidets ulike faser, nærmere spesifisert i semesterplanen
- Godkjente spørsmålsstilling(er) for prosjektet
- Gruppepresentasjon av prosjektarbeidet
- Individuell skriftlig rapport om prosjektet

Gruppepresentasjon av prosjektarbeidet

- Klar og ryddig IKT-basert presentasjon av spørsmålsstillingen(e) gruppa har arbeidet med. Metoder og kilder gruppa har benyttet.
- Svar på spørsmålsstillingen(e).
- Gjennomføre et aktivitetsbasert undervisningsopplegg knyttet til det faglige temaet i prosjektet.
- Alle i gruppa skal delta aktivt i presentasjonen og undervisningen.
- Samlet tid til presentasjon og undervisning er 45 minutter.

Individuell skriftlig rapport om prosjektet

Hver student på gruppa skal utarbeide en skriftlig individuell rapport om prosjektarbeidet på inntil 2500 ord. Det knyttes IKT-krav til rapporten. Nærmere kriterier finnes på nettsidene under *Vurdering*. Rapporten skal inneholde en selvstendig og begrunnet redegjørelse for og vurdering av studentens eget læringsutbytte av prosjektarbeidet, spesielt når det gjelder følgende punkter:

- Utvikling av egen digital kompetanse og tanker om framtidig bruk i skolen
- Utvikling av prosjektarbeidskompetanse og tanker om framtidig bruk i skolen
- Utvikling av egen kompetanse når det gjelder miljøundervisning, med henvisning til og med konkrete eksempler på samfunnsfaglig stoff fra prosjektet som har bidratt til dette

Karakteruttrykk på studieprøven

Det benyttes karakteruttrykket *bestått/ikke bestått* på denne delen av eksamen. Alle deler av studieprøven må vurderes til bestått for å oppnå 10 studiepoeng i Samfunnsfag 1. Nærmere retningslinjer og frister for studieprøven og eventuell ny presentasjon/innlevering avtales med studentene ved studiestart og publiseres på nettsidene under *Eksamen.*

Vurdering i vårsemesteret

For å kunne gå opp til eksamen i vårsemesteret må de 10 studiepoengene fra høstsemesteret være bestått, og studenten må ha fått godkjent arbeidskravene i vårsemesteret, samt ha fått godkjent arbeidskravene deltakelse i emneutvalg og studietur. Se oversikt over arbeidskrav.

De avsluttende 20 studiepoengene i Samfunnsfag 1 består av to eksamener som teller likt:

1. Individuell muntlig eksamen (10 studiepoeng)
2. Individuell elektronisk mappe med 3 utvalgte arbeider (10 studiepoeng)

Individuell muntlig eksamen

Den ene delen av avsluttende eksamen består av en individuell muntlig eksamensdel. Muntlig eksamen har et omfang på 10 studiepoeng. Det benyttes ekstern sensor for minst 10 % av kandidatene.

Individuell digital mappe
Den andre delen av avsluttende eksamen består av en individuell digital mappe med 3 utvalgte arbeider. Mappen skal foruten de utvalgte arbeidene inneholde begrunnelse for utvalget og en egenvurdering av arbeidene og relevans for lærerarbeid i grunnskolen. Nærmere informasjon om krav til utførelse og innlevering, IKT-krav, frist etc, blir lagt ut på nettsidene i god tid før innlevering.

Eksamen har et omfang på 10 studiepoeng. Det benyttes ekstern sensor på minst 10 % av mappene.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

De to delene av avsluttende eksamen teller likt ved sammenslåing til en samlet karakter for avsluttende eksamen. Begge de to delene må få bestått karakter for å få en avsluttende eksamens-karakter.

Vurderingskriterier for Samfunnsfag 1

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for individuell semesteroppgave og individuell elektronisk mappe med muntlig eksamen
A	Fremragende	Har svært solide kunnskaper og særdeles god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Viser god analytisk evne og kan bruke informasjon på en kreativ og kritisk måte. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Svært god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper og meget god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kan vurdere informasjon kritisk og viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Meget god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kjenner til ulike informasjonskilder og viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. God evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
D	Nokså god	Har begrensete kunnskaper, men kjennskap til kunnskapsfeltet og viser noe evne til selvstendig anvendelse av kunnskapen. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Viser evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskaper, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Viser noe evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelige kunnskaper og viser utilstrekkelig kjennskap til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Klarer i utilstrekkelig grad å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatter ikke problemstillinger og klarer ikke å begrunne løsningsforslag.

Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for studieprøven
Bestått	I alle delene av studieprøven har studenten demonstrert et kunnskaps- og ferdighetsnivå som tilfredsstiller det som kreves for å kunne arbeide med naturfag og samfunnsfag i skolen. Studenten framviser tilfredsstillende forståelse av fagstoffet og bruk av digitale læringsressurser, evne til muntlig og skriftlig framstilling, evne til praktiske ferdigheter og til didaktisk refleksjon.
Ikke bestått	Studenten tilfredsstiller ikke minimumskravene til et eller flere av delene av studieprøven og demonstrerer ikke et kunnskaps- og ferdighetsnivå som tilfredsstiller det som kreves for å kunne arbeide med samfunnsfag i skolen. Studenten fremviser ikke en tilfredsstillende evne til didaktisk refleksjon og forståelse av fagstoffet.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Pensum

Bruland, K., 1992:	*Levekår under det industrielle gjennombrudd*
Digernes m.fl.:	*Historie.vgs, Verden og Norge etter 1850* Gyldendal
Dokken, Johansen og Øverjordet, 2004:	*Geografi.* Cappelen
Eriksen, T. Linné, 2005:	*Globalhistoriske hovedlinjer*
Eriksen, T. Hylland og T.A. Sørheim, 2003:	*Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge* (kap. 1-7, 9-11 og 17, og Tillegg/Basisinformasjon). AdNotam Gyldendal
Ersland / Holden, 2003:	*Verden og Norge før 1850,* Gyldendal
Fagenheten for naturfag og samfunnsfag: (red.), 2005:	Kompendium *Avfall og avfallsbehandling*
Fagenheten for naturfag og samfunnsfag: (red.), 2005:	Kompendium: *Industrisamfunnet*
Fagenheten for naturfag og samfunnsfag: (red.), 2006:	Kompendium: Latin-Amerika
Fagenheten for naturfag og samfunnsfag: (red.), 2006:	Kompendium: Internasjonale miljøavtaler
Koritzinsky, T., 2002:	*Tema- og prosjektarbeid i grunnskolen. Teori og praksis.* 2. utg. Gyldendal akademisk. Kap. 1, 2 og 4.
Lund, E., 2003:	Historiedidaktikk for klasserommet, del II, Universitetsforlaget
Mikkelsen og Sætre (red.), 2005:	*Geografididaktikk for klasserommet.* Kap. 1, 5 og 10
Nystad og Solerød, 1997:	*Samfunnsgeografi.* Gyldendal Norsk Forlag
Ryssevik, J., 2002:	*I samfunnet 3. Norsk politikk*. Aschehoug
Sjøberg, S. (red.), 2001:	*Fagdebatikk*. Gyldendal akademisk. Kap. 1, 4 og 8
Smukkestad, O., 2000:	*Utviklingsteorier*

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.